

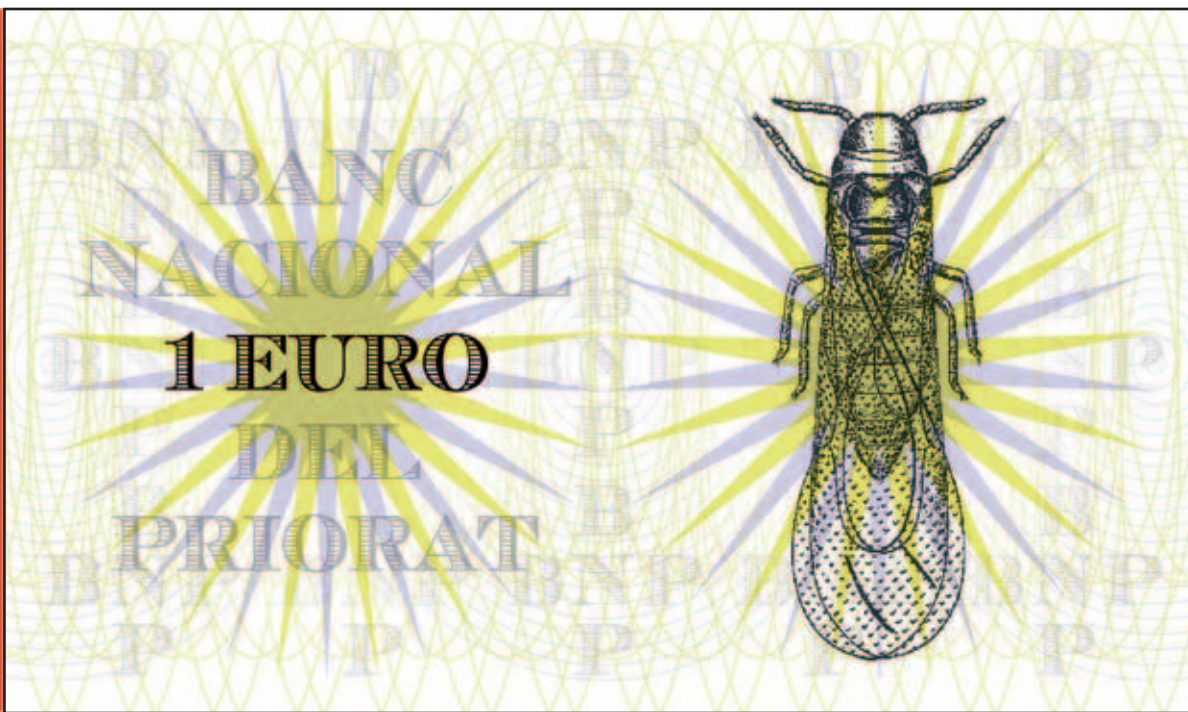
Francesc Vidal, gestor cultural

“La cultura s’ha de desenvolupar al marge d’ingerències mercantilistes”

> LA FRASE...

“La política cultural convergent ha avortat, per motius ideològics, la majoria d’iniciatives culturals”

Josep Estivill

Francesc Vidal ha desenvolupat una actitud artística d’agitació mitjançant l’edició de publicacions, exposicions i programacions culturals des d’una posició independent, crítica i vinculada a l’esperit del lloc.

- Com va ser el teu pas d’artista visual a programador d’esdeveniments?

S’ha desenvolupat de manera paral·lela, per necessitat, per supervivència, en comprovar que ni el marc ni els mecanismes establerts pel sistema artístic, cultural, social i econòmic es corresponien amb les necessitats reals dels creadors en general i amb les meves en particular.

El meu plantejament inicial, a manca d’informació escaient sobre la situació real de l’escena social i artística d’aquest país, es basava en un seguit de tòpics. En adonar-me, a poc a poc, que no s’acomplien les expectatives, veig que el procés és molt més complex i difícil; la receptivitat social, mínima; les infraestructures al servei dels artistes, insuficients, i les iniciatives, l’interès i el capital públic i privat dedicat a l’art actual, molt poc. Aleshores, aquest plantejament es redirecciona i se n’amplien les funcions i els objectius, intentant aconseguir el màxim nivell de control, d’autogestió i d’independència de tot el procés creatiu.

- Parlem d’alguns dels teus projectes; per exemple, dels recordats Fills Putatius de Miró?

Aquesta és una sèrie de 33 postals impreses a una tinta sobre paper que s’enviaven per correu postal a persones i estaments, bàsicament de l’àmbit cultural català. Contenien unes sentències satíriques, crítiques o reivindicatives,

i va rebre tota classe de respostes, de les més entusiastes a les més crítiques i fins i tot a la censura de diverses institucions. Posteriorment es van exposar sota el nom de Consells, advertències, amenaces... i una venjança. La incidència que va tenir suposo que obeeix a l’encert de treure-les en el moment escaient. El logotip era l’anagrama de la Caixa substituint l’estrella central per una roda ninja.

- En el cas de Priorat Centre d’Art, com ha estat l’experiència de difondre l’art contemporani en una comarca rural una mica marginada?

En aquests set anys d’activitat s’han realitzat més de setanta propostes multidisciplinàries —més de quaranta de producció pròpia—, s’han fet públiques en una cinquantena d’actes i s’han utilitzat uns trenta-cinc espais —públics i privats— de diversos pobles per dur-les a terme. S’han editat diverses publicacions i s’ha dut a terme una campanya publicitària força potent, en diversos formats.

L’objectiu era convertir la comarca del Priorat en un laboratori de recerca, desenvolupament i difusió de propostes artístiques multidisciplinàries. Precisament, el fet que al Priorat no s’hagin desenvolupat amb regularitat programes d’art contemporani és el que feia atractiu el projecte, començar des de zero tot planificant unes bases conceptuals i formals inèdites en la demarcació. D’altra banda, la marca Priorat té molt de prestigi i t’obre moltes portes; en aquest aspecte, no és una comarca gens marginada.

La nostra línia de treball s’insereix dins del que es denomina art d’interès públic. La seva principal característica és que contempla les propietats socials i culturals del lloc i, a partir d’aquí, bastir propostes autòctones. És una línia que potencia més la recerca i la producció

que l’exhibició.

L’experiència i el balanç han estat molt positius. El problema és que la política cultural convergent de les dues darreres legislatures ha avortat aquesta i la majoria d’iniciatives similars, que començaven a funcionar molt bé però que encara es trobaven en període d’ancoratge i d’estabilització. Aquest canvi no ha estat per motius pressupostaris, ha estat per motius ideològics. Amb les excuses més matusseres han desmantellat diversos centres de la xarxa “oficial” de producció d’arts visuals que aquestes mateixes institucions havien creat, alhora que han desactivat tots els mecanismes que permetien, als espais no institucionals sorgits d’iniciatives particulars —com Priorat Centre d’Art—, obtenir un mínim de recursos necessaris per desenvolupar-se. Han destrossat tot el teixit cultural de base, de creació i de producció, la matèria primera, la més feble. I el responsable d’aquest desgavell, que pateix tot el sector cultural d’aquest país, té nom i cognom: Ferran Mascarell.

- Els teus projectes mostren sovint una crítica política força àcida, com veus la relació entre els creadors artistes i el món dels polítics?

En les legislatures governades pel tripartit vam tenir per primer cop la sensació que caminàvem en la mateixa direcció, que teníem objectius comuns; es va generar una situació que, tot i la precarietat i certs desajustaments de calendari, generava complexitat i confiança. Amb l’entrada dels convergents al govern tot això ha desaparegut. I qui s’ho ha carregat ho ha fet d’una manera estúpida i prepotent, agressiva i maldestra, i ha posat tot el sector de la cultura de base en contra seva. Entenem que el principal actiu que aquest sector atresora són les persones, que és on rau el seu veritable potencial. Amb aquesta

actuació, els polítics han demostrat una manca total de respecte per als professionals de tots els àmbits de la cultura d’aquest país. Costa d’imaginar una manera menys intel·ligent de fer les coses, i més si tenim en compte que aquesta mesura parteix d’una institució anomenada Departament de Cultura. Els artistes el que volen és desenvolupar la seva feina sense ingerències, amb cooperació, que se’ls respecti com a qualsevol altre professional, que es valori la seva feina en la mesura justa. No conec cap artista que el seu objectiu sigui criticar, que es queixi sense motiu o indiscriminadament.

- Dibuixa’ns un model de política cultural ideal

El que contempli la cultura com a font de coneixements i desenvolupament social, com una inversió, no pas com una subvenció a fons perdut. Que permeti el seu desenvolupament al marge d’ingerències estrictament mercantilistes, submeses a les lleis de l’oferta i la demanda, i al servei de discursos únics. Que garanteixi la pluralitat i en faciliti un accés democràtic i participatiu a professionals, usuaris i públic. Que potenciï la multiplicitat de disciplines, de mirades i de discursos. Que en fomenti la investigació, l’experimentació, la producció i la difusió en clau contemporània; tot contemplant els aspectes pedagògics, l’anàlisi i la reflexió crítica. Que ofereixi i faciliti espais, recursos i mitjans als processos de creació. Que es distribueixi de forma equitativa territorialment i possibiliti i afavoreixi l’accés a tot l’espectre social. Que sàpiga valorar els beneficis generats pel seu retorn social en tots els seus diversos aspectes. Que actuï com a corretja de transmissió entre el sector cultural i la societat, i a la inversa, garantint la màxima pluralitat i llibertat de moviments.

LES PARAULES SÓN PUNYS

De la ‘Regla de sant Benet’ a Ruyra: el silenci com a norma

Jordi Martí Font

La “Regla de sant Benet de Núrsia”, escrita en llatí entre els anys 534 i 550, és la base del monaquisme a l’Occident que coneixem i anomenem així no sense prevencions. A banda de la seva influència religiosa, determinant als Països Catalans també en llengua vulgar, és un dels codis medievals que més influència tingué en el seu moment com a text normatiu d’una societat tancada com era la monàstica però alhora determinant per a l’establiment de les normes de la resta de la societat.

La regla va ser coneguda i seguida als comtats catalans des del segle IX, a on va arribar de la mà dels carolingis. A la resta de la Península hi arribà al segle XI amb l’orde dels cluniacencs. En català va ser traduïda diverses vegades i fins i tot hi ha versions modernes de 1918 i 1966. Les seves normes es poden articular en base a dos principis clars: la pax (pau) i l’ora et labora (resa i treball). Però els monjos no tenien només normes de com resar, quan i per què, no marcaven per escrit només quines havien de ser les funcions de l’abat o dels monjos sinó que tenien organitzada tota la jornada i tota la vida a través de tres activitats: el treball manual, la lectura divina i l’ofici diví. La seva vida es dividia així en períodes regulars de son, de pregària, de lectura de la Santa Escripura, de descans i de treball físic.

Al capítol VI de la “Regla”, titulat “De Taciturnitate”, se’ls advertia que la norma era el silenci: “Si parles molt, no evitaràs el pecat” i “Mort i vida estan en mans de la llengua”, “Ja que parlar i ensenyar pertoca al mestre, callar i escoltar correspon al deixeble”. El principi de dominació i sotmetiment s’establia precisament entre qui tenia la possibilitat de parlar (els dominadors) i qui no tenia aquesta possibilitat (els dominats). Una reducció clara i contundent de les característiques que dona a les persones la paraula i la potestat d’utilitzar-la. De fet, aquesta setena norma ho deixa clar des del principi quan s’hi afirma que, cal fer allò que diu el profeta i el profeta diu que “M’he dit a mi mateix: Vigilaré els meus passos per no pecar amb la meua llengua. He guardat closos els llavis. He emmutit i m’he humiliat, i he callat de coses bones”. 1.400 anys després de la seva redacció, les intencions de la “Regla” perduraven i als Països Catalans n’és un bon exemple l’obra de Joaquim Ruyra, casat amb Teresa de Llinàs d’Arnaú, pertanyent a la noblesa integrada catòlica, dona dominant fins i tot en les formes i característiques de la seva obra literària. Ruyra, un narrador modernista excel·lent i detallista fins a l’extrem, mai no escrigué una novel·la, no per incapacitat sinó perquè la llargària d’una novel·la qualsevol assegurava, entre tantes i tantes pàgines, la inclusió d’algun o altre descuit, d’algun o altre pecat davant de Déu. I això hagués fet encara més impossible la seva vida i el seu matrimoni, que Pla no dubtà a qualificar com un “immens desastre, una tragèdia que l’escriptor suportà amb una paciència infinita, exactament com el que fou sempre: un sant”. La “Regla” de sant Benet, és clar, rondava la seva obra...